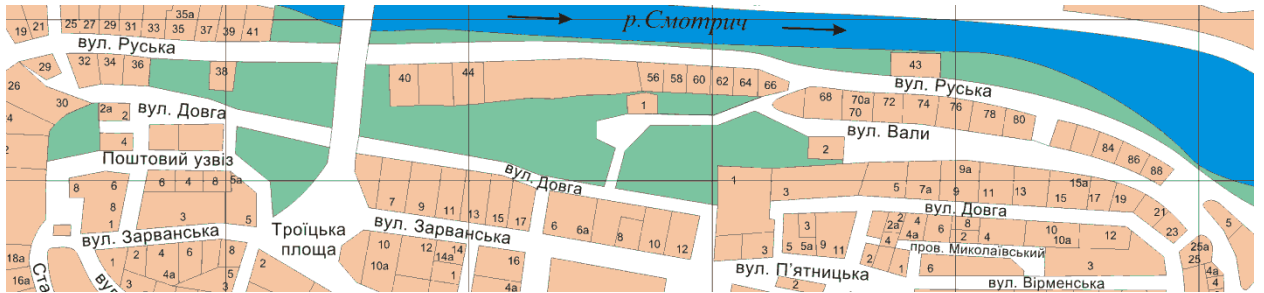

ІСТОРІЯ ВУЛИЦІ ДОВГОЇ ТА БУДИНКУ № 3

(історико-краєзнавча екскурсія)

Екскурсію провела
Недря Тетяна
Володимирівна-
керівник туристсько-
краєзнавчого гуртка
ПНВО

ІСТОРІЯ ВУЛИЦІ ДОВГОЇ

Назва вулиці Довгої характерна для середньовічних міст і тому свідчить про давню і багату історію міста. Чому виникла така назва? Зануримось углиб століть, туди, де народжувалось наше місто і разом з ним топонімічні назви.

Досліджуючи питання топоніміки назви Довгої я з'ясувала, що дійсно вона найдовша в Старому місті, тому що Довга опоясує півострів, на якому виникло місто, по краю скелястих схилів від вулиці Руської на півночі до вулиці Руської на півдні. Як зазначає краєзнавець Будзей О. довжина вулиці 1,2 км

Тому і виникла історична назва вулиці – Довга.

На початку Великої Вітчизняної війни у 1941 р. під час бомбардування північно-східна частина вулиці Довгої була зруйнована. В радянський час вздовж скель каньйону насадили парк. Щоб уявити масштаб втрат забудови досить порівняти номери будинку, де зараз розміщено райвідділ міліції. В 1913 р. цей будинок був під номером 71, зараз – № 1.

Цікава історична забудова збереглася в південній частині вулиці.

Особливу увагу привертає будинок № 12а, (Ф.1) – цікавий зразок житлової забудови середньовічного Кам'янця.

Ф.1 Будинок заможного вірменина - №12а.

В цій частині міста жила вірменська община. Вірмени майстерно будували з каменя та не полюбили дерев'яних будинків. Будинок було зведено вірменами у XVI ст. За час свого існування неодноразово перебудовувався. Після реставрації в XX ст. виглядає таким, яким був у XVIII ст. Його навіть збиралися знести, тому що він на 5,5 м заступає за червону лінію вулиці. При реставрації було знайдено балку в інтер'єрі будинку з написом: «Площинський з дружиною своєю Агафією року божого 1722 липня 1» [3].

Будинок двоповерховий, перший поверх кам'яний високий, другий поверх має дерев'яну галерею. Зараз в будинку розміщено художні майстерні.

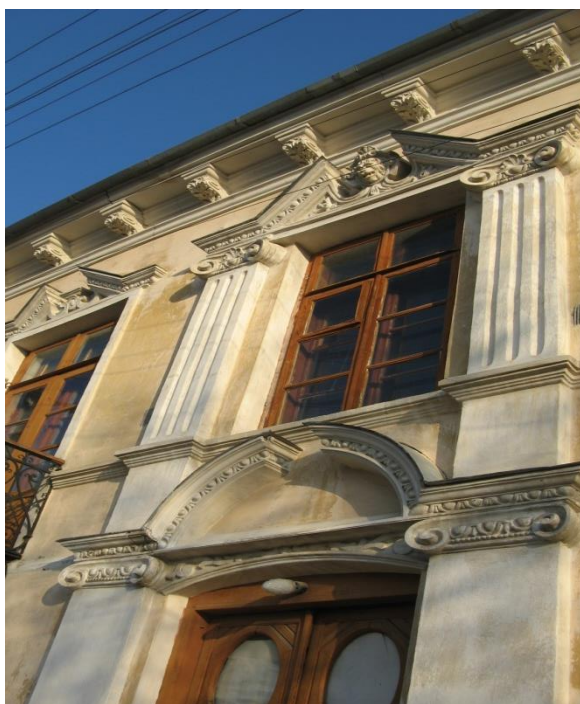
Будинки № 15 – 15а – це давня шляхетська садиба, яка належала представникам польської кам'янецької знаті, згодом російському чиновництву Ф.2.

Ф.2 Будинки №15-15а.

В XIX ст. в ній проживали подільські цивільні губернатори. В післявоєнний час знаходився Хмельницький державний архів. Після переїзду архіву будинки почали занепадати. Зараз будинки викуплені у приватне володіння.

Поряд знаходиться ще один яскравий зразок кам'янецької шляхетської садиби – будинки № 17 та 19. Будинок № 17 побудований в кінці XV ст. як вірменський, зазнав багато перебудов у наступні століття. В XIX ст. надбудували другий поверх, фасад отримав декор з елементами бароко і рококо Ф.3.

Ф.3 Архітектурні елементи буд. №17.

Садиба має велике внутрішнє подвір'я, сад, розташований на двох терасах з підірними кам'яними мурами. Будинок № 19 різко контрастує зі своїм сусідом. Фасад позбавлений декору, але дворовий фасад гарно оформлений дерев'яною галереєю та віялоподібними сходами Ф.4.

Ф.4 Дерев'яна галерея буд. №19, вид з двору.

Справжньою окрасою є брама садиби, яку відреставровано в 1980-х роках.

Власниками садиби в ХІХ ст. був подільський шляхтич Г.Равич, потім католицькі монашки-візитки, деякий час знаходилася публічна бібліотека, казенна палата та міське поліцейне управління. Зараз садиба частково використовується під житло Ф.5.

Ф 5 Брама між будинками №17 та №19.

Вулиця Довга закінчується біля казарм фортеці (XVIII ст.), які розташовані на вулиці Руській. В давній час поряд знаходилась брама, яка закривала вихід на вулицю Довгу з долини р.Смотрич. На ніч брама замикалась Ф 6.

Ф 6 Казарми фортеці.

Навпроти в одноповерховому будинку знаходиться туристсько-краєзнавчий відділ ПНВО. Далі дорогу перекриває подвір'я будинку № 1 (про який я вже згадувала) – це райвідділ міліції. Будинок було збудовано в 1850 р. доктором медицини О. Кремером. Він був засновником Товариства подільських лікарів. Далі вулиця Довга пробігає на півночі під Новопланівським мостом спускається між підірними стінами та краєм скелі на вулицю Руську. Цей північний відрізок вулиці донедавна був пусткою, якщо не враховувати суцільно насадженого парку. Зараз це приватні садиби Ф 7.

Ф 7 Новобудови північної частини вул. Довга.

Власники цих ділянок на старовинних фундаментах зводять ошатні оселі, частково дотримуючись вигляду будинків ХІХ ст.

Історичні відомості про будинок № 3

Із матеріалів інвентарної справи на домобудівлю по вул. Довгій, 99 (в теперішній час Довга, 3) по «Податковій книзі» бувшої Міської Управи за 1917 р. будинок записаний за церковною громадою Ф 8.

Ф 8 Буд. №3-Станція юних туристів.

Згідно плану м. Кам'янця - Подільського 1930-х років на садибі знаходився одноповерховий, прямокутний в плані будинок витягнутий по осі південь-північ, західний фасад якого формував червону лінію забудови вул. Довгої.

В період Другої світової війни будинок був пошкоджений. В повоєнний час частина будинку (північна) розібрана. У відбудованій південній частині нині розміщується туристсько-краєзнавчий відділ ПНВО.

В будинку №19 знаходиться Художня майстерня заслуженого художника України Бориса Негоди Ф 9.

Ф 9. Художник Б.Негода.

Карта Старого міста

